

כל שעה פרק שני פסחים

לב.

עין משפט נר מצוה

צב א מיי פ"ב מהל'
גולה הל' [א] ב
סמו עשין ענ טו"ש ח"מ
פי עסק ספי' [א] ב:
צב ב מיי פ"ב מהל'
תמונות הלכה ו:
צב ג א הלכה ה:

תורה אור השלם

1. ואיש כי יאכל קדש
בשגגה וקץ חמשתו
עליו ונתן לפרונו את
הקדש. ויקרא כב יד

רבינו הגאון

ואחד הסך, אחד אוכל
תרומה תורה ואחד אוכל
תרומה טמאה משלם
חומשה וחומש חומשה,
והוא חומש מלבד כרקמי
בהדיא שיחא הוא וחומשו
חמשה, שאמר ויפי
חמשתיו עליו דברי ר'
יאשה. איבעיא להו לפי
מדה משלם פירוש קב
אכל קב וחומשו משלם, או
דילמא לפי דמים משלם,
כלומר כפי שהיה שוה
בשעה שאכלו, וכל היכא
הריא שריא ארבעה וזוי
בעינן אכילתה והשתא
שריא וזוא לא מביעא לן
דודאי ארבעה וזוי משלם
ולא גרע מגולה, ותנן כל
הגולנין משלמין כשעת
הגולה, כי תיבעי לן היכא
דמעיקרא הות שריא וזוא
והשתא שריא ארבעה מאי.
ואתא רב יוסף למפשט לה
מדה משלם מיהא, אבל
גרוגרות ושלם לו תמריס
גבאי עליו ברכה, כלומר
שאכל קב גרוגרות
תמריס וזוא ושלם קב
תמריס משום ארבעה וזוי.
ודחה אביי לעולם לפי
דמים משלם ואמאי תבוא
עליו ברכה, וזוא אית לך
למיור וכו' כל השלם דבר
שחייב בו מחויקין לו טובה
ומבטיס איתו, יש לך לומר
לאו משום דקא משלם.
אלא משום דמשלם דבר
מעולה דקפיץ עליה ובזנא.
ואקשינן לך אביי ממתני'
דקתני האוכל תרומת חמץ
בפסח בשוגג משלם כו',
ואי אמרת לפי דמים משלם
הייא דאמר חמץ בפסח
מותר בהנאה, ויסקי דקמיני
במודד פטור סבר לה ר' יוסי
דגלילי כו' נחוניא בן הקנה
פטר חייבי תריות מן
התשלומין. מתני' כלומר
יש תנא שאומר לפי דמים
משלם, ויש תנא שאומר
לפי מדה משלם, דחייב
האוכל תרומת חמץ בפסח
בשוגג משלם קרן וחומשו
במודד פטור מן התשלומים
לפי דמים משלם דברי ר'
עקיבא, אמר לו ר' יוחנן בן
נורי עקיבא, אמר לו ר' עקיבא
כו' יוחנן בן נורי מה הנאה
יש לו שמשלם כו'. עד
יש תנא שאומר לפי דמים
משלם ר' עקיבא לא אמ
אמרת בהרומה טמאה
בשאר ימות השנה שאע"פ
שאין לו בה [והתי אכילה
יש לו בה] היתר הסקה,
תאמר בחמץ בפסח שאין
לו בה היתר הסקה כלל לא
באכילה ולא בהסקה, חמץ
בפסח למה הוא דומה
לתרומת תרומת ועבדים
שטמא שאין לה היתר

דבר הראוי להיות קודש פרט לאוכל תרומת חמץ. פי הפסוק
משמע שיתן לו דבר הראוי להיות קודש כמו שאכל וכו'
מה שאכל צעינן דבר הראוי להיות קודש ומחץ בפסח אינו ראוי
להיות קודש כדמנינא לעיל אבל מפריש (ה) חמץ ד"ה אין קדוש אע"ג
דכל ענין פטור הכא מתשלומין
אפי' שהיה לה שעת הכושר ונקמן
מוקמא הו' לד"ה אין קדוש היינו
שלא היה לה שעת הכושר אור"ט
היינו לרבי יוסי הגלילי אבל לרש"י
הואיל וסגינא ליה דחמץ בפסח
אסור בהנאה אפילו היה לה שעת
הכושר אין ראוי להיות קודש דאין
כאן נמינה והיינו דקאמר ליה לרש"י
מה הנאה יש לו צה כלומר הואיל
ואין לו הנאה צה אית ליה לעומתי
מקרא כדפרישית:

ואחד הסך אחד תרומה טמאה ואחד תרומה
טהורה משלם חומש וחומשא דחומשא
איבעיא להו כשהוא משלם לפי מדה משלם
או לפי דמים משלם כל היכא דמעיקרא
שריא ארבעה וזוי ולבסוף שריא וזוא לא
תיבעי לך דודאי כדמעיקרא משלם לפי
דמים דלא גרע מגולן דתנן (ה) כל הגולנין
משלמין כשעת הגולה כי תיבעי לך
דמעיקרא שריא וזוא ולבסוף שריא ארבעה
מאי לפי מדה משלם דא"ל גריוא אבל גריוא
משלם או דילמא לפי דמים משלם בוואו
אכל בוואו משלם אמר רב יוסף תא שמע (ו) אבל גרוגרות ושלם לו תמריס
תבא עליו ברכה אי אמרת בשלמא לפי מדה משלם אמטו להכי תבא
עליו ברכה דאכיל גריוא דגרוגרות דשריא וזוא וקא יהיב גריוא דתמריס
דשריא ארבעה אלא אי אמרת לפי דמים משלם אמאי תבא עליו ברכה
בוואו אבל בוואו קא משלם אמר אביי לעולם לפי דמים משלם ואמאי
תבא עליו ברכה דאכל מידי דלא קפיץ עליה זביניה וקא משלם מידי
דקפיץ עליה זביניה: תנן האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן
וחומש אי אמרת בשלמא לפי מדה משלם שפיר אלא אי אמרת לפי דמים
משלם חמץ בפסח בר דמים הוא אין הא מני ר' יוסי הגלילי היא דאמר
חמץ בפסח מותר בהנאה אי הכי אימא סיפא במזיד פטור מן התשלומין
ומדמי עצים אי ר' יוסי הגלילי אמאי פטור מן התשלומין ומדמי עצים
סבר לה כו' נחוניא בן הקנה דתניא (ז) רבי נחוניא בן הקנה היה עושה
את יום הכפורים כשבת לתשלומין וכו' כתנאי (ח) האוכל תרומת חמץ
בפסח פטור מן התשלומין ומדמי עצים דברי רבי עקיבא ר' יוחנן בן נורי
מחייב אמר לו רבי עקיבא לר' יוחנן בן נורי וכו' מה הנאה יש לו בה
אמר לו ר' יוחנן בן נורי לר' עקיבא ומה הנאה יש לאוכל תרומה בשאר
כל ימות השנה שמשלם אמר לו לא אם אמרת בתרומה טמאה בשאר
ימות השנה שאע"פ שאין לו בה היתר אכילה יש לו בה היתר הסקה
תאמר בזה שאין לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה (י) הא למה
זה דומה לתרומת תותים וענבים שנטמאה שאין לו בה לא היתר אכילה
ולא היתר הסקה כו' במפריש תרומה והחמיצה אבל מפריש תרומת
חמץ דברי הכל אינה קדושה תניא אידך (יא) ונתן לכהן את הקדש דבר
הראוי להיות קדש פרט לאוכל תרומת חמץ בפסח שפטור מן התשלומים
ומדמי עצים דברי ר' אליעזר בן יעקב ור"א חסמא מחייב אמר לו ר"א בן
יעקב לר"א חסמא וכו' מה הנאה יש לו בה אמר לו ר"א חסמא לר"א
בן יעקב וכו' מה הנאה יש לו לאוכל תרומה טמאה בשאר ימות השנה
שמשלם אמר לו לא אם אמרת בתרומה טמאה בשאר ימות השנה
שאע"פ שאין לו בה היתר אכילה יש לו בה היתר הסקה תאמר בזו
שריא לו בה לא היתר אכילה ולא היתר הסקה אמר לו אף בזו יש לו בה
היתר הסקה ששם רצה הכהן (יב) מריצה לפני כלבו או מסיקה תחת תבשילו

אמר
משום מיתה ומשום רישא נקט מילתא
בשתייהן לזי שגג בתרומה מאי חומש איכא וזוי שגג בתרומה והויד בתרומה
אשמועינן דהויד בתרומה אפילו שגג בתרומה דמינה צידי שמים כי כרת דלוי הויד בתרומה
דפטור ליה לשמע' כולה מתני' בתרומת חמץ חייב פטור משום כרת: כסנאי. לפי מדה או לפי דמים:
פטור מתשלומין. בין שוגג בין מזיד: **מה הנאה יש.** לו לכהן זה ומה הפסידו זה הרי אסור בהנאה: **ומה הנאה יש.** לו לכהן
בתרומה טמאה שאסורה באכילה לכהן ואי אכלה זר שוגג משלם קרן וחומש דליכא למאן דפליג אסתמא דתנן לעיל אחד תרומה
טעורה ואחד תרומה טמאה וטעמא משום דלפי מדה משלם ואע"ג דלאו זר דמים הוא: **הישר הסקה.** דמכבי (גמזכר יח) ואני
הנה נתיי לך את משמרת תרומותי שתי תרומות במשמע אחת טעורה ואחת טמאה ומכבי לך תהיה להסקה [ביתמא עד.]: **תורמא סופיס**
וענינים. משקה לו ואינו ראוי להסקה ולולג נמי לא כדאמרין בפ"ק (דף כ:). משום תרומה ומהוה נמי סגינא ליה דזר האוכלה
פטור משלם ור' יוחנן בן נורי מחייב דקסבר לפי מדה משלם: ד"ה. משום תרומת חמץ בפסח דקדשה בהפריש תרומה
והחמיצה והוא הדין להפרישה חמץ קודש פסח: **אכל מפריש טרומת חמץ.** דמשמע כגון חמץ שהחמיצו דברי הכל אפי' לרבי יוסי הגלילי
דשרי חמץ בפסח בהנאה וחזיא ליה להסקה אינה קדושה ולקמן (ג.) מפרש טעמא בזיליה שמעתי: **את הקדש.** משמע את הקדש שאכל אלמלא
ראוי להיות קדש היה שכשישלים דוגמתן יהא שם קדש חל עליו: **פרט לאוכל תרומת חמץ בפסח.** שכשמשלם דוגמתן אין שם קדש
חל עליו: **וכי מה הנאה יש לו.** לכהן זה ומה הפסידו נהי נמי דלית לך הא דרשה מיהו מה ישלם הואיל ואין לו דמים:

גב' ואחד הסך. דלמרי' צפ' בתרא דיומא (דף עו:). סיכה כשמה
ושמה בכלל אכילה והכא כתיב ויקרא כב כי יאכל קדש בשגגה דלילו
גולה והשליכה לנהר אפי' בשוגג דלא ידע שהיא תרומה אינו משלם
חומש אלא קרן כשאר מוזיק חולין דעלמא דלמרי מר (לקמן ע"ב) כי
יאכל פטור למיזיק: **וחומש חומשא.**
שהתשלומין נעשין תרומה ואם חזר
ואכל בשוגג אותו חומש ראשון חזר
ומשלם חומשו עליו: **איבעיא ליה.**
בין דברי תרומה בשוגג קפיד רחמנא
אשתלומי פירות ולא מעות כדמכבי
ונתן לכהן את הקודש (י) לפי מדה
משלם או לפי דמים משלם. בגולן
דחולין שוגג או מזיד וכן גולן
דתרומת מזיד לא איבעיא לן כיון
דלא קפיד רחמנא אשתלומין ידיהו
דלמרי' ישיב' לרבות אפילו שיה קספ
ואפילו סובין ודאי לפי דמים משלם
אבל בתרומה שוגג איבעיא לן הואיל
והקפידה התורה לשלם פירות:
כל היכא דמעיקרא. כשאלה הוא
שילך הך גריוא ד' וזוי והשתא
כשמשלם שריא וזוא וזוא לא לא מביעיא
לן נהי נמי דליכפר ליה אכילת
תרומה בתשלומי מדה מיהו ממונה
דכהן אוכל (ממונה) הוא (י) ולא גרע
משאר ממונה דחולין שהדיינין גובין
ממנו כשעת גזילה כדמכבי (ויקרא ה)
אשר גזל כמה שגולט: **גריוא משלם.**
ואע"ג דשריא השתא טפי או דילמא
לפי דמים משלם דאע"ג דהקפידה
התורה לשלם פירות לא הקפידה אלא
לפי דמים כשאר תשלומי ומה
שישלם ישלם כפירות: **גריוא.**
תאניס ישיב: **תמריס.** חסובין
מתאניס דמיהן מרוביס: **אל**
גריוא. דתרומה שוגג: **זבינא.**
לוקמיס: אימא סיפא **מזיד פטור**
מן התשלומין ואי ר' יוסי הגלילי
אמאי פטור. אי אמרת בשלמא רבנן
וטעמא דרישא משום דלפי מדה
משלם סיפא דלילו אלא כשאר גולן
דמשלם מעות ולפי דמים פטור מן
התשלומין דחמץ בפסח לאו זר דמים
הוא אלא אי אמרת ר' יוסי הגלילי
זר דמים הוא אמאי פטור: **רבי**
נחוניא בן הקנה. דלמרי המתחייב
כרת פטור מן התשלומין וליף טעמא
מחלמא אסון והוא הדין למתחייב
מיתה שמים כגון אוכל תרומה וכו'.
וכיפא דמתני' בזויד בתרומה ולא
בתרומת פטור משום מיתה וזדין הוא
דלישמע' במזיד דתרומה דעלמא
דלאו חמץ בפסח דפטור מתשלומין

גב' דלא ריע בגולן. ק"ל
הא מיי' ימי' דלא אית
חייב קד מזיד גולן יול
לשלם חק גריוא בפירות
ללא יד פפיה והשאר
משלם במעות והסכן יול
למחול וגם חומש הוא רק
מן דן גריוא. אבל סג לא גריוא
דמים כרף ללגס ד' גריוא
וחומש' מפרי והסכן אין
יול למחול: תורה' דבר
בו' אע"ג דרבב' יול
שפור הבא בתשלומין.
ק"ל למאי נקטו קושייתם
דקרי' דמסתמא קאמי'
כל ענין הלא איש כלל
בגולה כדמריצה דהא אכל
חומש חמץ אי' האוכל
היה לה שעת הכושר
דליכא לה שמטמא שהיא
תרומה וז"ע:

מוסף רש"י
ואחד הסך. שגג על
תרומה, דסיכה כשמה
ושמה כשכילה, דלמרי' כתיב
בתרא דיומא (דף עו:).
שמה כשכילה והשאר
לפי ר' וגי' ומכבי שגג
מיוסף, וסיכה כשמה
דמכבי וזכא מים כקרי
וכמנן בעלמיה, אבל אם
ביעה על ידי דבר אחר
אינו משלם חומש, דלפי
דלפי ר' יוסף קדוש כתיב, פטור
למזיק את התרומה על ידי
דבר אחר שאינו אכילה
(ב"ב ד"ה). ודומשא.
הדומשא. כגון אם נתן
קרן וחומש מן החולין
במשפטיו ועשו התשלומין
תרומה, וזוא וזאל אותו
חומש משלם אותו וחומשו
(ש"ס). אבל גרוגרות.
של תרומה בשוגג (ש"ס)
(ב"ב). בודא. שגג וזו
(ש"ס). היה עושה את
יום הכפורים כשבת
לתשלומין. ממילק ניש
צויה"פ ומתחייב כרת,
פטור מן התשלומין אלא
הילקין שגג טמאה
מתחייב בגופו מיתה כו',
דפשיטא לן פטור מיתה וזאל
כדמכבי (שמות ח') מלש
יהיה אסון עונש עונש, אלא
לפי אסון יהיה לך עונש
שאף יוסי"פ שמתוה כתיב
שמים שנכרסו חיו וזו
אסור את קרן, שאומר
(בבב"ש מ"ג) ויקרה אסון,
הלך פטור משלם (ש"ס)
כ"ט וכו' כחובות ל'.

מוסף תוספות
א. ואותה ראויה להיות
קדש. מופי' רש"י.

(א) ג"ק כ"ג: (ב) ושי"ג
(ג) עירובין כ"ט: (ד) ג' לעיל כ"ט.
ג"כ כ"ה: (ה) ד' לעיל כ"ט.
(ו) [ש"ס] (ז) [ומפסחה פ"א]
(ח) [לקמן ג' ג:]
(ט) [לקמן ג' ג:]
(י) [ע"י חוס' גילה כ:]
ד"ה ועל, (יא) [ויקרא כב],
(יב) [ג' ע"א] [גמ' ח' א:],
(יג) [חולין ג' ג: מיהו אוכל
ממונה דכתיב הוא] (יד) [ויק'
סו, ט] [במחובות ל'].

הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה דבר וכו'
לעיל אבל מפריש תרומה
חמץ וכו' ולקמן מוקמי'.
ר"ב ד"ה לג סוף ע"א:

גליון הש"ס
גב' דלא ריע בגולן. ק"ל
הא מיי' ימי' דלא אית
חייב קד מזיד גולן יול
לשלם חק גריוא בפירות
ללא יד פפיה והשאר
משלם במעות והסכן יול
למחול וגם חומש הוא רק
מן דן גריוא. אבל סג לא גריוא
דמים כרף ללגס ד' גריוא
וחומש' מפרי והסכן אין
יול למחול: תורה' דבר
בו' אע"ג דרבב' יול
שפור הבא בתשלומין.
ק"ל למאי נקטו קושייתם
דקרי' דמסתמא קאמי'
כל ענין הלא איש כלל
בגולה כדמריצה דהא אכל
חומש חמץ אי' האוכל
היה לה שעת הכושר
דליכא לה שמטמא שהיא
תרומה וז"ע:

מוסף רש"י
ואחד הסך. שגג על
תרומה, דסיכה כשמה
ושמה כשכילה, דלמרי' כתיב
בתרא דיומא (דף עו:).
שמה כשכילה והשאר
לפי ר' וגי' ומכבי שגג
מיוסף, וסיכה כשמה
דמכבי וזכא מים כקרי
וכמנן בעלמיה, אבל אם
ביעה על ידי דבר אחר
אינו משלם חומש, דלפי
דלפי ר' יוסף קדוש כתיב, פטור
למזיק את התרומה על ידי
דבר אחר שאינו אכילה
(ב"ב ד"ה). ודומשא.
הדומשא. כגון אם נתן
קרן וחומש מן החולין
במשפטיו ועשו התשלומין
תרומה, וזוא וזאל אותו
חומש משלם אותו וחומשו
(ש"ס). אבל גרוגרות.
של תרומה בשוגג (ש"ס)
(ב"ב). בודא. שגג וזו
(ש"ס). היה עושה את
יום הכפורים כשבת
לתשלומין. ממילק ניש
צויה"פ ומתחייב כרת,
פטור מן התשלומין אלא
הילקין שגג טמאה
מתחייב בגופו מיתה כו',
דפשיטא לן פטור מיתה וזאל
כדמכבי (שמות ח') מלש
יהיה אסון עונש עונש, אלא
לפי אסון יהיה לך עונש
שאף יוסי"פ שמתוה כתיב
שמים שנכרסו חיו וזו
אסור את קרן, שאומר
(בבב"ש מ"ג) ויקרה אסון,
הלך פטור משלם (ש"ס)
כ"ט וכו' כחובות ל'.